

то възпитание. Самите родители имат лоши спомени от него и затова често са нерешителни, когато трябва да му поверят децата си. Нерешителността или отказа си родителите мотивират с констатацията, че техните деца се оправят в живота еднакво добре с децата, които ходят на училище и че успеха в училището няма никакво отношение към социалния или икономически успех (към този проблем ще се върнем в главата, посветена на училището).

My little brother goes to school
and the boys do bully him
and call him „Gypsy, Tramp
and Thieves“, and he's only eight
and cries at the night.

Тръгна на училище малкият ми брат
и там момчета го бият по голия врат,
и викат му „Циганин, скитник
и крадец“, и той понеже е на осем години,
ношем плаче пред своите роднини.

Джесуи Лий (откъс от „Моят малък брат“, in T. Acton, *Gypsies*, London, 1981.)

Възпитавано в страх от чужденеца, страх поддържан и оправдаван от многобройните конфликтни ситуации, детето има нагласата да се противопоставя на чуждата институция — училището. То не е подготвено от своето възпитание да получава заповеди и да приема спорни правила. То криво ще разбере принудителното отделяне от братята и сестрите си, обстоятелството да не може да се изразява спонтанно и страстно чувствата, които го вълнуват, както и принудителното изоставяне на особения тип инициативност, към която е привикнало. Изправено пред противоречието на двете възпитателни системи и потопено в чуждата среда, детето става нервно, неспокойно и агресивно спрямо хората и вещите. От друга страна, в училището, което влиза в противоречие с неговите нагласи и навици, което фаворизира други, към които не е привикнало и където се използват чужди лингвистични структури, циганското дете се оказва класирано като социално неадаптирано и дори като умствено изостанало.

Въпреки това, навлизането на циганските и чергарските деца в училището е нещо характерно за съвременните поколения. То е доказателство не само за вътрешна промяна, довела до използване на чуждата институция, но показва и готовност за промените, които настъпват в следствие от ходенето на училище.

Съществуват и други трансформации, засягащи семейството изобщо. Една от тях е намаляването големината на семейните групи заради относителното увеличаване на усядането, което затруднява прегрупирането, политиката на настаняване в непод-